

Rozdział 8

Polityka Unii Europejskiej wobec Indonezji

(Paulina Olejniczak, Eliza Brożyna, Magdalena Grabowska)

Paulina Olejniczak, Eliza Brożyna, Magdalena Grabowska

Unia Europejska swoje relacje z państwami Azji Południowo-Wschodniej zapoczątkowała już w latach 80. ubiegłego wieku. Początkowo jednak były to kontakty prowadzone głównie na forum wspólnot ASEAN oraz ASEM. Był to także początek szerszej współpracy państw członkowskich z Indonezją. W 2000 r. relacje zostały dodatkowo wzmocnione opublikowaniem komunikatu Komisji Europejskiej „Rozwijanie bliskich stosunków między Indonezją a UE”. Dokument obejmował m.in. takie kwestie, jak rozwój i współpraca gospodarcza oraz stosunki handlowe UE i Indonezji¹.

Co zatem skłoniło obie strony do podjęcia decyzji o zacieśnianiu relacji? Aby odpowiedzieć na to pytanie, należy bliżej przyjrzeć się strukturze ASEAN. Faktem jest, że mając na myśli wspólnotę państw Azji Południowo-Wschodniej, nie możemy mówić o pełnej jedności interesów i wartości, dlatego też wzajemne stosunki Unii Europejskiej i Indonezji mają istotne znaczenie dla obu partnerów. Pozwalają one na prowadzenie konkretnych działań w ramach realizacji wspólnych celów, a co za tym idzie – ścisłą i regularną współpracę m.in. w kwestii rozwoju regionalnego, demokratycznego, praw człowieka czy ochrony środowiska².

Swoją pozycję w relacjach Indonezja zawdzięcza dobrze rozbudowanej gospodarce oraz temu, że jest czwartym najludniejszym krajem na świecie. Znaczenie ma również fakt, że Indonezja jest członkiem międzynarodowych organizacji, takich jak G20, ASEAN, ONZ i WTO – dzięki temu jest wysoce cenionym partnerem UE w regionie Azji Południowo-Wschodniej.

1 *Commission Proposes Closer EU Relation with Indonesia*, www.europa.eu/rapid/press-release_IP-00-98_en.htm (data dostępu: 10.05.2017).

2 *Indonesia and the EU*, www.eeas.europa.eu/delegations/indonesia/680/indonesia-and-eu_en (data dostępu: 10.05.2017).

Natomiast Unia Europejska stanowi w jej przypadku przeciwwagę dla regionalnych hegemonów, takich jak Chiny, Japonia, Indie, Australia czy USA³. Kraje unijne są nowym, chłonnym rynkiem zbytu dla indonezyjskich produktów, UE jest również kolejnym bogatym źródłem inwestycji – środki unijne wspierają rozwój azjatyckiego partnera.

W niniejszym rozdziale pragniemy przedstawić, w jaki sposób rozwijała się polityka Unii Europejskiej wobec Indonezji i w jakiej formie jest ona prowadzona. Zamierzamy pokazać również, jak zróżnicowana jest współpraca obu stron i na jakich płaszczyznach się ona opiera. Rozdział ten będzie więc analizą relacji Unii Europejskiej z Indonezją, począwszy od dialogu politycznego, poprzez współpracę gospodarczą, aż po pomoc rozwojową. Poruszone zostaną także kwestie głównych problemów w relacjach oraz wspólnych sukcesów. Są to bowiem stosunki ożywione i dynamiczne, których znaczenie stale rośnie.

8.1. Umowa o partnerstwie i współpracy (PCA)

Indonezja jest kluczowym partnerem w regionie o strategicznym znaczeniu dla wspólnoty europejskiej i coraz ważniejszym podmiotem na scenie globalnej. Przełomowym momentem w relacjach dwustronnych było spotkanie w Dżakarcie 9 listopada 2009 r., z udziałem trojki ministerialnej UE oraz przedstawicieli rządu indonezyjskiego. Podczas posiedzenia została podpisana umowa PCA (Partnership and Cooperation Agreement), która określa prawne i polityczne ramy stosunków między stronami⁴. Jednocześnie dokument ten zastępuje porozumienie o współpracy ASEAN z krajami członkowskimi Unii z 1980 r., na którym opierały się wcześniejsze stosunki z Indonezją⁵.

Przełomowym momentem w stosunkach UE i Indonezji była oficjalna wizyta wysokiej przedstawiciel UE do spraw polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Catherine Ashton w stolicy Indonezji w listopadzie 2013 r.

3 D. Gwóźdź, *Proces kształtowania się polityki zagranicznej Indonezji po 1998 roku*, „Historia i Polityka” 2015, s. 79–96.

4 *Joint Press – Statement Signing of the Partnership and Cooperation Agreement (PCA) at the Ministerial Troika Meeting opens new era for Indonesia-EU Relations*, www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/er/111114.pdf (data dostępu: 20.05.2017).

5 *The EU – Indonesia Partnership and Cooperation Agreement enters into force*, www.eeas.europa.eu/archives/docs/statements/docs/2014/140501_01_en.pdf (data dostępu: 20.05.2017).

Spotkanie dotyczące ówczesnego konfliktu na Bliskim Wschodzie było widocznym uznaniem przez narody europejskie rosnącego znaczenia Indonezji na arenie międzynarodowej. Przyczyniło się to do wejścia w życie PCA 1 maja 2014 r., co utorowało drogę do ściślejszej współpracy obejmującej liczne obszary, takie jak: handel, edukacja, energia, nauka i technologia, inwestycje, demokracja, prawa człowieka, walka z terroryzmem oraz zmiany klimatu. Z kolei dwa lata później, w 2016 r., w Brukseli nastąpiło otwarcie pierwszego Wspólnego Komitetu.

Od tej pory dialog polityczny między Indonezją a UE odbywa się w formie regularnych, corocznych spotkań urzędników wyższego szczebla. Głównym tematem rozmów są prawa człowieka i bezpieczeństwo. W celu wzmocnienia współpracy w tej dziedzinie przeprowadza się wiele projektów. Obejmują one budowanie potencjału i szkolenia w zakresie walki z terroryzmem i przestępczością zorganizowaną, a także projekty społeczeństwa obywatelskiego, na przykład w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania korupcji oraz ekstremizmowi.

PCA jest więc głównym narzędziem do zintensyfikowania stosunków między UE a Indonezją. Umowa umacnia rosnące więzi oraz buduje współpracę w zakresie globalnych wyzwań, z którymi muszą się zmierzyć zarówno Indonezja, jak i Unia. PCA reguluje współpracę i zapewnia prowadzenie między UE a Indonezją dialogów, które odbywają się na posiedzeniach na szczeblu ministerialnym.

8.2. Umowa o partnerstwie gospodarczym (CEPA)

Zawarcie umowy o partnerstwie gospodarczym niewątpliwie poprawiłoby stosunki gospodarcze pomiędzy UE a Indonezją oraz przyniosłoby spore korzyści dla obu gospodarek⁶. W tym celu 18 lipca 2016 r. podjęto decyzję o oficjalnym rozpoczęciu negocjacji dotyczących kompleksowej umowy o partnerstwie gospodarczym pomiędzy UE i Indonezją, tzw. CEPA (Comprehensive Economic Partnership Agreement)⁷. Celem

6 Y.R. Damuri, R. Atje, A. Soedjito, *Study on the Impact of an EU-Indonesia C*, www.eeas.europa.eu/archives/delegations/indonesia/documents/more_info/pub_2015csiscepa_en.pdf (data dostępu: 20.05.2017).

7 *Oficjalne rozpoczęcie negocjacji dot. kompleksowej umowy o partnerstwie gospodarczym pomiędzy UE i Indonezją (CEPA)*, www.indonesia.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/204327,oficjalne-rozpozeczenie-negocjacji-dot-kompleksowej-umowy-o-partnerstwie-gospodarczym-pomiedzy-ue-i-indonezja-cepa-.html (data dostępu: 20.05.2017).

umowy jest stworzenie ambitnego porozumienia ułatwiającego wymianę handlową. CEPA obejmuje kwestie wolnego handlu (FTA – Free Trade Agreement), takie jak: cła, bariery pozataryfowe, dostęp do zamówień publicznych, zasady konkurencji, oraz kwestie ochrony środowiska i rozwoju społecznego⁸.

Pierwsza runda negocjacji odbyła się 20–21 września 2016 r. w Brukseli⁹. Ze strony UE negocjacje prowadziła dyrektor do spraw Azji i Ameryki Łacińskiej w Komisji Europejskiej (DG TRADE) Helena König, a ze strony Indonezji dyrektor generalny do spraw międzynarodowych negocjacji handlowych Pak Iman Pambagyo. Celem obrad było wypracowanie ambitnego porozumienia, które będzie wspierać współpracę handlową i inwestycyjną pomiędzy Indonezją a UE¹⁰. CEPA swoim zakresem objęła także zagadnienia takie, jak: taryfy celne, rynek usług, inwestycje, bariery techniczne w handlu, przepisy sanitarne i fitosanitarne, ochrona własności intelektualnej oraz zrównoważony rozwój¹¹.

Druga runda negocjacji odbyła się 24–28 stycznia 2017 r. na Bali. Podczas tego spotkania przeprowadzone zostały szczegółowe dyskusje dotyczące wszystkich rozdziałów przyszłego porozumienia. Unia Europejska miała okazję wprowadzić konkretne propozycje dotyczące szczegółowych treści większości rozdziałów FTA¹².

Umowa o wolnym handlu między UE a Indonezją zapewni bardziej stabilne, zrównoważone i długoterminowe ramy w celu poprawy stosunków handlowych i inwestycyjnych między UE a Indonezją. CEPA pozwoli członkom UE na uzyskanie dostępu do dużego i wciąż rozwijającego się rynku indonezyjskiego, jak również do jego rozbudowanego sektora usług. Jednocześnie zniesienie taryf umożliwiłoby indonezyjskim eksporterom ekspansję na rynku europejskim. Umowa tworzy tak-

8 *Ibidem*.

9 *Pierwsza runda negocjacji pomiędzy UE i Indonezją dot. umowy o partnerstwie gospodarczym (CEPA)*, www.indonesia.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/211921_pierwsza-runda-negocjacji-pomiedzy-ue-i-indonezja-dot-umowy-o-partnerstwie-gospodarczym-cep.html# (data dostępu: 20.05.2017).

10 *Report from the 1st round of negotiations for a Free Trade Agreement between the European Union and Indonesia*, www.trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/september/tradoc_154982.pdf (data dostępu: 20.05.2017).

11 Y.R. Damuri, R. Atje, A. Soedjito, *op. cit.*

12 *EU and Indonesia start the New Year with a comprehensive second round of FTA negotiations*, www.eas.europa.eu/delegations/indonesia/18883/eu-and-indonesia-start-new-year-comprehensive-second-round-fta-negotiations_en (data dostępu: 20.05.2017).

że możliwość wykorzystania zasobów ludzkich Indonezji jako narzędzi przyszłych inwestycji i działalności gospodarczej dla europejskich przedsiębiorstw¹³.

W maju 2015 r. instytut indonezyjski CSIS (Center for Strategic and International Studies) opublikował badanie, które oceniło potencjalne korzyści wynikające z zawarcia CEPA między UE a Indonezją – m.in. wyeliminowanie taryf na wszystkie towary spowoduje wzrost importu z Indonezji o 5,4% w porównaniu do jego aktualnej wartości (wzrost o 1,1 mld dolarów amerykańskich)¹⁴.

Niestety ostatnimi czasy doszło do poważnego kryzysu w negocjacjach umowy o wolnym handlu. Stało się to za sprawą Parlamentu Europejskiego, który 17 stycznia 2018 r. podjął decyzję o wycofaniu z rynku europejskiego oleju palmowego do roku 2021 r. oraz o wprowadzeniu ograniczeń na biopaliwa z roślin uprawnych¹⁵. Olej palmowy jest bardzo ważny dla gospodarek narodowych krajów Azji Południowo-Wschodniej, szczególnie Malezji i Indonezji. W samej Indonezji sektor bezpośrednio i pośrednio zapewnia środki do życia 16 mln ludzi. W ubiegłym roku Indonezja wyeksportowała 31 mln ton oleju palmowego o wartości 22,9 mld dolarów. W dodatku UE jest drugim co do wielkości rynkiem eksportowym dla tego kraju po Indiach, a zatem nałożenie barier handlowych wpłynęłyby istotnie na wyniki eksportu. Nie może nas w takim razie dziwić natychmiastowa reakcja strony indonezyjskiej – minister handlu Enggartiasto Lukita zagroził wprowadzeniem zakazu na import niektórych produktów z poszczególnych krajów UE, które przyjęły dyskryminujące stanowisko wobec oleju palmowego i biopaliw.

Miesiąc po oficjalnym ogłoszeniu decyzji Unii Europejskiej odbyła się kolejna runda negocjacji w ramach CEPA. Podczas obrad głównym tematem było wspólne rozwiązanie nowo powstałego problemu w relacjach. Choć utrudnił on negocjacje, to ich nie zatrzymał. W marcu 2019 r. odbyła się siódma runda negocjacji, ale wciąż nie wiadomo, kiedy mogą się one zakończyć.

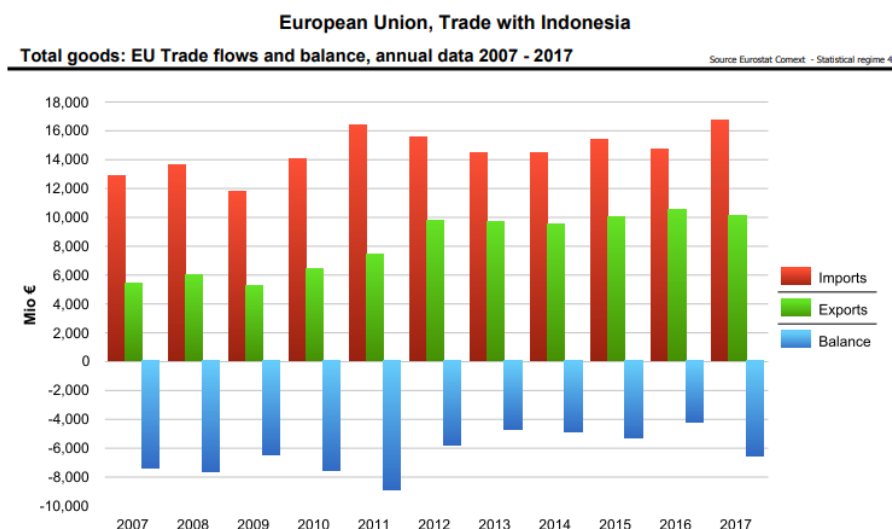
13 Y.R. Damuri, R. Atje, A. Soedjito, *op. cit.*

14 *Ibidem.*

15 S. Michalopoulos, *Parlament Europejski wycofuje olej palmowy i ogranicza użycie biopaliw z roślin uprawnych*, „Euroactive”, 23.01.2018, www.euractiv.pl/section/rolnictwowpr/news/parlament-europejski-wycofuje-olej-palmowy-ogranicza-uzycie-biopaliw-roslin-uprawnych/.

8.3. Wymiana handlowa

Indonezja, która należy do Stowarzyszenia Azji Południowo-Wschodniej, jest jego największą gospodarką (PKB stanowi ok. 36%), z największą liczbą ludności w regionie¹⁶ i dość szybko się rozwijającą. W przeciągu dziesięciu lat rozrosła się ona ponad trzykrotnie, a dane wykazują, że eksport Indonezji nadal będzie rósł. W 2017 r. miało to być wzrost o 15,2%, w wysokości 469 mld dolarów. Z kolei import wzrośnie o 18,4% rocznie do poziomu 487 mld dolarów¹⁷. To uplasuje Indonezję na dwudziestym miejscu w skali światowej listy importerów (wykres 17).



Wykres 17. Wymiana handlowa UE z Indonezją w latach 2007–2017

Źródło: Komisja Europejska, www.ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/indonesia/.

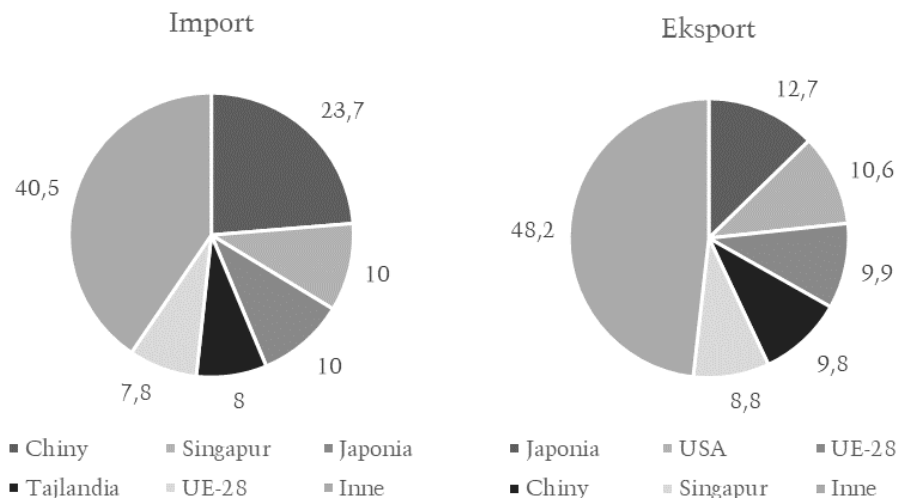
Jeśli chodzi o dwustronny handel towarami między Unią Europejską a Indonezją, to w ostatniej dekadzie zauważalny jest deficyt handlowy po stronie unijnej. Jednocześnie jednak odnotowano istotny wzrost unij-

¹⁶ *Indonesia*, www.ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/indonesia/ (data dostępu: 10.06.2017).

¹⁷ *ING International Trade Study Developments in global trade: from 1995 to 2017*, www.ingwb.com/media/238244/indonesia.pdf (data dostępu: 1.06.2017).

nego eksportu, który wynosił w 2009 r. ok. 5 mld euro, a w 2017 r. już 10 mld euro¹⁸.

W 2016 r. Unia stała się trzecim miejscem eksportu dla Indonezji, a czwartym partnerem handlowym. Z kolei w ogólnym handlu Indonezja zajęła dopiero trzydzieste miejsce, lecz w obrębie Azji Południowo-Wschodniej dało jej to piąte miejsce w wymianie z Unią.



Wykres 18. Udziały poszczególnych partnerów w imporcie i eksporcie z Indonezją w 2016 r.

Źródło: European Union, *Trade in goods with Indonesia*.

Najczęściej eksportowane towary z Indonezji to: węgiel, ropa, gaz ziemny, kauczuk, oleje roślinne, kawa i odzież, a główne towary eksportowane do Indonezji to maszyny i urządzenia, wyroby metalowe i produkty chemiczne. Największymi jej partnerami z Unii są: Niemcy, Włochy, Holandia, Francja i Wielka Brytania¹⁹.

Unia Europejska to również bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ). Według Indonezyjskiej Agencji Inwestycyjnej (BKPM) w latach 1990–2014 unijne inwestycje osiągnęły wartość 28,2 mld dolarów. Większość inwestycji,

18 *European Union, Trade in goods with Indonesia*, www.trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113391.pdf (data dostępu: 11.06.2017).

19 *Indonezja. Informator gospodarczy dla polskich eksporterów i inwestorów 2016*, www.indonesia.trade.gov.pl/pl/o-kraju/195637,indonezja-2016-informator-gospodarczy-dla-polskich-eksporterow-i-inwestorow.html (data dostępu: 11.06.2017).

o sumie 6,8 mld dolarów, dotyczyła wyłącznie przemysłu chemicznego oraz farmaceutycznego. BIZ mają decydujące znaczenie dla wzmocnienia jakości wzrostu gospodarczego, gdyż pełnią podwójną funkcję. Są instrumentem finansowania źródła technologii oraz transferu informacji i wiedzy. Tak naprawdę od lat 70. XX w. bezpośrednie inwestycje stanowiły główny impuls indonezyjskiej gospodarki²⁰. Do 2013 r. Unia Europejska była trzecim inwestorem zagranicznym w Indonezji, zaraz po Japonii i Singapurze.

8.4. Pomoc rozwojowa

Unia Europejska nie skupia się wyłącznie na wymianie handlowej. Jej działania prowadzą się również do pomocy w rozwoju państw trzecich, poprzez zapewnienie powszechnego nauczania na poziomie podstawowym, promowanie równości płci i zapewnienie równowagi środowiska. Są to tzw. milenijne cele, które obrała sobie w 2000 r. Unia Europejska²¹.

Jednym z programów, który dotyczy nauczania, jest „Program wspierania sektora edukacji” (ESSP)²² – zarówno pierwszy, jak i największy projekt unijny w Indonezji, który miał trwać od 2010 r. do 2015 r. Założeniem programu jest wspieranie rządu Indonezji w zapewnieniu wysokiej jakości edukacji oraz trwającej dziewięć lat szkoły dla wszystkich, niezależnie od płci. Ważny czynnik stanowi tu sama chęć zmian w tym zakresie wyrażona przez Indonezję. Program wspierania został podzielony na trzy etapy, które mają doprowadzić do etapu finalnego. Pierwszy etap to bezpośrednie wsparcie finansowe dla rządu, w celu zwiększenia dostępu do edukacji. Początkowy budżet na okres wdrażania projektu miał wynosić 201 mln euro. Drugi etap to przeprowadzenie przez Analytical Capacity and Development Partnership (ACDP) badań dotyczących płci oraz systemu oceny studentów i uczniów²³. Trzecim, końcowym etapem, jest opracowanie programu wdrożenia minimalnych standardów w szkolnictwie podstawowym. Stanowi to antidotum na dysproporcje w regionalnym na-

20 Y.R. Damuri, R. Atje, A. Soedjito, *op. cit.*

21 *Zrozumieć politykę Unii Europejskiej. Współpraca międzynarodowa i rozwój*, www.europa.eu/european-union/topics/development-cooperation_pl (data dostępu: 13.06.2017).

22 *Education Sector Support Programme (ESSP)*, www.eeas.europa.eu/archives/delegations/indonesia/documents/eu_indonesia/essp_en.pdf (data dostępu: 30.05.2017).

23 *Support to the Development of the Indonesian Qualifications Framework (ACDP-024)*, www.kkni-kemenristekdikti.org/asset/pdf/studi_acdp_024.pdf (data dostępu: 1.06.2017).

uczaniu i ma na celu dostarczenie książek placówkom edukacyjnym oraz przeprowadzenie szkoleń dla nauczycieli.

Oprócz szkolnictwa podstawowego UE wspiera również szkolnictwo wyższe, z takimi programami jak Erasmus+, gdzie przyznaje studentom indonezyjskim stypendia, aby mogli studiować w krajach członkowskich UE. W 2015 r. stypendia dostało 100 studentów, na rok 2016 jest to liczba 160 osób. Łącznie w Europie studiuje ok. 9000 Indonezyjczyków. Edukacja ma bardzo duże znaczenie, gdyż pozwala ona ukształtować wspólne wartości dotyczące praw człowieka.

Kolejną dziedziną, w której Unia intensywnie bierze udział, jest walka z korupcją, poprawa działalności oraz egzekwowania prawa i sprawiedliwości przez sądy. Szeroko pojęte prawa człowieka, wymagające promowania, czy zwalczanie przestępczości transgranicznej, która występuje w tamtych rejonach, również pozostają w sferze zainteresowania UE. Inne prace, na które Unia zwróciła uwagę, to szkolenia sędziów wraz z egzekwowaniem przez nich prawa.

Indonezyjski wymiar sprawiedliwości wciąż potrzebuje wsparcia w realizacji reform, które sobie założył na lata 2010–2035²⁴. Istnieją problemy, które należałoby rozwiązać w jak najkrótszym czasie, aby uzyskać jakiegokolwiek postępy w sądownictwie. Są nimi: integracja, jakość świadczenia usług i dostęp do wymiaru sprawiedliwości. Przywrócenie dobrego imienia sektorowi sądownictwa ma duże znaczenie ze względu na zaszczepienie zaufania publicznego nie tylko do systemu organów ścigania, ale również do całego aparatu państwowego.

Wsparcie dla reformy sektora sprawiedliwości w Indonezji (SUSTAIN), nad którym Unia sprawuje pieczę, można podzielić na cztery podstawowe etapy. Pierwszy z nich to „wzmocnienie mechanizmu wewnętrznego i nadzoru sądownictwa²⁵”. Głównym elementem tego działania jest przejrzystość oraz odpowiedzialność i jego nadzór. Dzięki mechanizmowi nadzoru Sądu Najwyższego można monitorować pracę, odpowiedzialność i wykonywanie mandatu sędziów czy personelu sądowego. Jest to o tyle ważne, że każdy powinien, niezależnie od swego pochodzenia, religii czy poglądów politycznych, czuć się sprawiedliwie

24 *Support for Reform of the Justice Sector in Indonesia (SUSTAIN)*, www.id.undp.org/content/indonesia/en/home/operations/projects/democratic_governance/saji-project1.html (data dostępu: 11.06.2017).

25 *Oversight*, www.eu-undp-sustain.org/site/blog/coresectors?tab=output1 (data dostępu: 11.06.2017).

osądzony. SUSTAIN pracuje również nad ułatwieniem współpracy Sądu Najwyższego i Komitetu Roboczego Komisji, aby te dwie instytucje mogły skutecznie i faktycznie odgrywać role, do których zostały powołane. W ramach tego etapu wprowadzane są ustalenia dotyczące składania publicznych skarg do sądów i przestrzegania przez sędziów zgodności z raportem.

Drugim etapem jest „wzmocnienie mechanizmu wewnętrznego i nadzoru sądownictwa”²⁶. Jest to nic innego jak zapewnienie personelowi sądowemu i sędziom niezbędnych umiejętności wraz z wiedzą w celu osiągnięcia zamierzonego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Działania pracowników wymagają nieustannego podnoszenia kwalifikacji w związku z tym, że środowisko przestępcze ulega zmianom w szybkim tempie. Jest to niezbędne, aby wydawać osądy przemyślane i zgodne z aktualnie obowiązującym prawem. Program SUSTAIN pomaga w znalezieniu i przeprowadzeniu szkoleń w zakresie zarządzania dla ponad 700 sędziów zarówno z ogólnych, jak i specjalistycznych sądów.

Trzeci etap to „zarządzanie zasobami ludzkimi”²⁷. Jest to kluczowy składnik organizacyjny, gdyż Indonezyjski Sąd Najwyższy posiada ponad 33 tys. pracowników wraz z personelem pomocniczym. Zadaniem SUSTAIN jest zapewnienie pomocy technicznej poprzez rozwój i integrację bardziej przejrzystych zasad związanych z pracownikami kadry sądowniczej, w oparciu o zarządzanie zasobami ludzkimi na bazie ich kompetencji.

Ostatnim etapem programu jest „udoskonalenie zarządzania systemem śledzenia zdarzeń w celu zwiększenia przejrzystości sądów”, czyli wprowadzenie do użytku baz danych online w celu rejestrowania zgłoszonych spraw. Pozwala to na bardziej zrozumiałe i przejrzyste komunikowanie się przez sądy. Nie ma w tym wypadku możliwości skorumpowania jakiegokolwiek praktyki sędziowskiej, gdyż wszystkie informacje dotyczące toczonych spraw dostępne są w bazach danych. Należy tutaj mówić o podwójnych korzyściach. Jedną z nich jest możliwość dotarcia bez jakichkolwiek przeszkód do informacji publicznych. Druga to efektywniejszy i bardziej zdecentralizowany sposób zarządzania przez personel sądowy.

26 *Training*, www.eu-undp-sustain.org/site/blog/coreserctors?tab=output2 (data dostępu: 11.06.2017).

27 *HRM*, www.eu-undp-sustain.org/site/blog/coreserctors?tab=output3 (data dostępu: 10.06.2017).

Projekt ten finansowany jest przez Unię Europejską w kwocie 10 mln euro, a realizacją zajmuje się Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP). Rozpoczął się w 2014 r. i potrwa do 2019 r.²⁸

8.5. Umowa między UE a Indonezją w sprawie handlu legalnie pozyskanym drewnem (FLEGT)

Lasy tropikalne pokrywają ok. 60% powierzchni Indonezji, a wyroby z drewna i papieru należą do kluczowego sektora eksportowego. Głównymi produktami eksportowanymi do UE są w tym sektorze: papier, tektury, drewniane meble, sklejkki oraz pulpa drzewna²⁹. Problemem w leśnictwie indonezyjskim jest szeroko rozpowszechniona korupcja, która przyczynia się do szybkiego wylesiania poprzez nielegalne wyręby i przekształcanie lasów tropikalnych w torfowiska przeznaczone na plantacje palm olejowych i produkcję pulpy drzewnej³⁰.

Skutkami tych działań są zmiany klimatyczne, utrata różnorodności biologicznej, wzrost emisji gazów cieplarnianych oraz utrata szans gospodarczych³¹. Wynikające z tego straty finansowe szacuje się na ok. 10–15 mld euro rocznie³².

Program FLEGT (The Forest Law Enforcement, Governance and Trade) jest odpowiedzią na problem nielegalnego wyrębu lasów. Dotyczy handlu legalnie pozyskanym drewnem. Umowa między Indonezją a UE została podpisana 30 września 2013 r. i była pierwszą tego typu umową, jaką UE podpisała z krajem azjatyckim eksportującym drewno³³.

Celem FLEGT jest zapobieganie handlowi nielegalnie pozyskiwanym drewnem oraz upewnienie się, że eksportowane drewno zostało

28 *Blue Book 2017. EU-Indonesia Development Cooperation in 2016...*

29 *Indonesia*, www.euflegt.efi.int/indonesia (data dostępu: 27.05.2017).

30 Umowa między UE a Indonezją w sprawie handlu legalnie pozyskanym drewnem, www.europarl.europa.eu/EPRS/140757REV1-EU-Indonesia-agreement-on-trade-in-legal-timber-PL.pdf (data dostępu: 27.05.2017).

31 *Questions and Answers on the EU and Indonesia Agreement on Illegal Timber*, www.europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-828_en.htm (data dostępu: 27.05.2017).

32 *FLEGT Briefing – PRZESTRZEGANIE PRAWA LEŚNEGO, ZARZĄDZANIE I HANDEL*, www.ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/publication-flegt-briefing-note-1-200404_pl.pdf (data dostępu: 27.05.2017).

33 Umowa między UE a Indonezją w sprawie handlu legalnie pozyskanym drewnem...

zweryfikowane pod względem prawnym³⁴. Umowa dotyczy systemu licencjonowania produktów z drewna eksportowanych z Indonezji do krajów UE. Opiera się na systemie weryfikacji SVLK³⁵.

Certyfikat SVLK (Sistem Verifikasi Legalitas Kayu) stanowi dowód na legalność indonezyjskich produktów z drewna³⁶. Drewno posiadające ten certyfikat spełnia wymogi nałożone na państwa importujące drewno na mocy rozporządzenia obowiązującego w UE od marca 2013 r. Rozporządzenie to zakazuje sprzedaży nielegalnie pozyskanego drewna i produktów z drewna na terenie UE³⁷. Działalność producentów, przetwórców i eksporterów drewna będzie corocznie kontrolowana przez niezależnych audytorów³⁸.

Program FLEGT zмага się jednak z licznymi wyzwaniami. Główny problem stanowi fakt, że ogólny rozwój certyfikacji SVLK jest powolny, a wydawanie zezwoleń niesie za sobą wysokie koszty. Również wiarygodność SVLK jest podważana ze względu na drewno nieposiadające certyfikatu, które może znaleźć się w łańcuchu dostaw. Mowa tu o drewnie z przekształconych terenów, które jest pozyskiwane na podstawie legalnych zezwoleń na przekształcenie gruntów, dotyczących dużych obszarów terenów zalesionych. Problematiczne jest także monitorowanie SVLK, który nie posiada jeszcze operacyjnego systemu informacyjnego. Skutkiem braku aktualnych danych dotyczących lasów oraz map są ogromne zaległości w sprawdzaniu certyfikatów SVLK. Wiąże się to z nieprzestrzeżeniem prawa i niedostatecznym systemem ścigania i nakładania kar³⁹.

8.6. Pomoc humanitarna

Unia Europejska wnosi znaczący wkład w walkę z chorobami w krajach, które tej pomocy najbardziej potrzebują. Rząd Indonezji nie radzi sobie z walką z AIDS, gruźlicą i malarią, dlatego Unia postanowiła przyjść z pomocą w zwalczaniu i uświadamianiu ludzi o tych chorobach w ramach

34 *Indonesia, EU sign agreement on trade in legally harvested timber*, www.thejakartapost.com/news/2013/09/30/indonesia-eu-sign-agreement-trade-legally-harvested-timber.html (data dostępu: 28.05.2017).

35 Umowa między UE a Indonezją w sprawie handlu legalnie pozyskanym drewnem...

36 *SVLK – Indonesia's timber legality assurance system*, www.flegtlicence.org/svlk-indonesia-s-timber-legality-assurance-system (data dostępu: 28.05.2017).

37 Umowa między UE a Indonezją w sprawie handlu legalnie pozyskanym drewnem...

38 *Questions and Answers on the EU and Indonesia Agreement on Illegal Timber...*

39 Umowa między UE a Indonezją w sprawie handlu legalnie pozyskanym drewnem...

działań Światowego Funduszu na rzecz Walki z AIDS, Gruźlicą i Malaria (GFTAM)⁴⁰.

W 2001 r., kiedy to utworzono GFTAM, Unia wraz z państwami członkowskimi udzieliła ponad 1,5 mld euro wsparcia. Do 2016 r. fundusz przyznał Indonezji znaczącą kwotę 736 mln dolarów pomocy – stanowi to dodatkowe wsparcie dla rządu, aby zakończyć problem ze wspomnianymi chorobami. Jest to również próba promowania integracji społeczeństwa obywatelskiego wraz z sektorem prywatnym i rządem na rzecz pokonania malarii i HIV. Działania podjęte w tym zakresie dały widoczny skutek, gdyż w latach 2009–2015 umieralność na malarię spadła o 82,5% (z 900 do 157 zgonów)⁴¹.

Indonezja leży wzdłuż tzw. pierścienia ognia, dlatego też jest nieustannie narażona na klęski żywiołowe wywołane przez czynne wulkany, trzęsienia ziemi czy liczne tsunami. Komisja Europejska przyznaje wsparcie finansowe na pomoc w radzeniu sobie z problemem klęsk żywiołowych⁴². W związku z tsunami, które nawiedziło ten region w 2004 r., Indonezja dostała pomoc w kwocie 60 mln euro. Również późniejsze trzęsienia ziemi nie pozostały bez reakcji Komisji Europejskiej (Yogyakarta w 2006 r. – 9,5 mln euro, Padang i West Java w 2009 r. – 4,5 mln euro).

Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej ds. Pomocy Humanitarnej i Ochrony Ludności (ECHO) regularnie organizuje działania w celu złagodzenia kryzysów humanitarnych, poprzez dostarczanie artykułów gospodarstwa domowego (wody pitnej), podstawową opiekę zdrowotną i dostarczanie zestawów higienicznych (mydło, szczoteczki do zębów). W 2014 r., kiedy we wschodniej części Jawy wybuchł wulkan Kelud, dostawy dotarły przy pomocy indonezyjskiego Czerwonego Krzyża.

ECHO to jednak nie tylko wspomaganie po katastrofach naturalnych. Jest to też zapobieganie katastrofom z programem DIPECHO, w którym Komisja Europejska dąży do umocnienia odporności Indonezji na te nagłe zdarzenia⁴³. Składają się na niego projekty, które za cel wzięły szkolenia społeczności w czasie zagrożenia, systemy wczesnego ostrzegania i kampanie informacyjne.

40 *The European Union and the Global Fund*, www.eeas.europa.eu/sites/eeas/files/global_fund_donor_sheet_en_0.pdf (data dostępu: 11.06.2017).

41 *Blue Book 2017. EU-Indonesia Development Cooperation in 2016...*

42 *Indonesia ECHO FACTSHEET*, www.ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/indonesia_en.pdf (data dostępu: 11.06.2017).

43 *Indonesia*, www.ec.europa.eu/echo/where/asia-and-oceania/indonesia_en (data dostępu: 11.06.2017).

Konkluzje

Relacje między Unią Europejską a Indonezją stają się coraz bardziej kompleksowe. Mimo różnic w postrzeganiu problemów takich jak prawa człowieka czy zmiany klimatu stosunki polityczne się pogłębiają, a wymiana handlowa rośnie.

Szczególnego znaczenia nabierają wspólne działania w walce z nielegalnie pozyskiwanym drewnem w Indonezji. Gdy wziąć pod uwagę, że duża część wyrobów z tego surowca dostarczana jest do państw członkowskich, nie może dziwić duże zaangażowanie Unii w walkę z tym procederem poprzez program FLEGT.

Indonezja może liczyć na pomoc Unii nie tylko w walce z pozyskiwaniem nielegalnego drewna, ale również w czasie klęsk żywiołowych, które w tamtych regionach występują bardzo często. Unia dostarcza pomoc humanitarną oraz finansuje różne programy pomocy rozwojowej dla Indonezji.

W najbliższych latach trudnym problemem do rozwiązania w relacjach dwustronnych będzie kwestia importu indonezyjskiego oleju palmowego. Wprowadzenie przez Unię całkowitego zakazu może mieć bardzo negatywne konsekwencje dla gospodarki indonezyjskiej i może doprowadzić do kryzysu w relacjach dwustronnych.

Bibliografia

- Commission Proposes Closer EU Relation with Indonesia*, www.europa.eu/rapid/press-release_IP-00-98_en.htm (data dostępu: 10.05.2017).
- Damuri Y.R., Atje R., Soedjito A., *Study on the Impact of an EU-Indonesia CEPA*, www.eeas.europa.eu/archives/delegations/indonesia/documents/documents/more_info/pub_2015csciscepa_en.pdf (data dostępu: 10.05.2017).
- Education Sector Support Programme (ESSP)*, www.eeas.europa.eu/archives/delegations/indonesia/documents/eu_indonesia/essp_en.pdf (data dostępu: 30.05.2017).
- The European Union and the Global Fund*, www.eeas.europa.eu/sites/eeas/files/global_fund_donor_sheet_en_0.pdf (data dostępu: 11.06.2017).
- EU's Ashton Set to Discuss Middle East Issues during Jakarta Visit*, www.thejakartapost.com/news/2013/11/01/eu-s-ashton-set-discuss-middle-east-issues-during-jakarta-visit.html (data dostępu: 10.05.2017).
- EU and Indonesia Start the New Year with a Comprehensive Second Round of FTA Negotiations*, www.eeas.europa.eu/delegations/indonesia/18883/eu-and-indonesia-start-new-year-comprehensive-second-round-fta-negotiations_en (data dostępu: 20.05.2017).
- FLEGT Briefing – PRZESTRZEGANIE PRAWA LEŚNEGO, ZARZĄDZANIE I HANDEL*, www.ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/publication-flegt-briefing-note-1-200404_pl.pdf (data dostępu: 27.05.2017).
- HRM*, www.eu-undp-sustain.org/site/blog/coresectors?tab=output3 (data dostępu: 10.06.2017).

- Indonesia and the EU*, www.eeas.europa.eu/delegations/indonesia/680/indonesia-and-eu_en (data dostępu: 10.05.2017).
- Indonesia ECHO FACTSHEET*, www.ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/indonesia_en.pdf (data dostępu: 11.06.2017).
- Indonesia, EU Sign Agreement on Trade in Legally Harvested Timber*, www.thejakartapost.com/news/2013/09/30/indonesia-eu-sign-agreement-trade-legally-harvested-timber.html (data dostępu: 28.05.2017).
- Indonesia*, www.ec.europa.eu/echo/where/asia-and-oceania/indonesia_en (data dostępu: 11.06.2017).
- Indonesia*, www.euflegt.efi.int/indonesia (data dostępu: 27.05.2017).
- Indonezja. Informator gospodarczy dla polskich eksporterów i inwestorów 2016*, www.indonesia.trade.gov.pl/pl/o-kraju/195637,indonezja-2016-informator-gospodarczy-dla-polskich-eksporterow-i-inwestorow.htmls (data dostępu: 11.06.2017).
- Joint Press – Statement Signing of the Partnership and Cooperation Agreement (PCA) at the Ministerial Troika Meeting opens new era for Indonesia-EU Relations*, www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/er/111114.pdf (data dostępu: 20.05.2017).
- Oficjalne rozpoczęcie negocjacji dot. kompleksowej umowy o partnerstwie gospodarczym pomiędzy UE i Indonezją (CEPA)*, www.indonesia.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/204327,oficjalne-rozpozecie-negocjacji-dot-kompleksowej-umowy-o-partnerstwie-gospodarczym-pomiedzy-ue-i-indonezja-cep-a-.html (data dostępu: 20.05.2017).
- OVERSIGHT*, www.eu-undp-sustain.org/site/blog/coreserctors?tab=output1 (data dostępu: 11.06.2017).
- PRESS RELEASE: The EU – Indonesia Partnership and Cooperation Agreement enters into force*, www.eeas.europa.eu/archives/docs/statements/docs/2014/140501_01_en.pdf (data dostępu: 20.05.2017).
- Pierwsza runda negocjacji pomiędzy UE i Indonezją dot. umowy o partnerstwie gospodarczym (CEPA)*, www.indonesia.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/211921,pierwsza-runda-negocjacji-pomiedzy-ue-i-indonezja-dot-umowy-o-partnerstwie-gospodarczym-cep-a-.html# (data dostępu: 20.05.2017).
- Questions and Answers on the EU and Indonesia Agreement on Illegal Timber*, www.europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-828_en.htm (data dostępu: 27.05.2017).
- Report from the 1st round of negotiations for a Free Trade Agreement between the European Union and Indonesia*, www.trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/september/tradoc_154982.pdf.
- Support for Reform of the Justice Sector in Indonesia (SUSTAIN)*, www.id.undp.org/content/indonesia/en/home/operations/projects/democratic_governance/saji-project1.html (data dostępu: 11.06.2017).
- Support to the Development of the Indonesian Qualifications Framework (ACDP-024)*, www.kkni-kemenristekdikti.org/asset/pdf/studi_acdp_024.pdf (data dostępu: 1.06.2017).
- SVLK – Indonesia’s timber legality assurance system*, www.flegtlicence.org/svlk-indonesia-s-timber-legality-assurance-system (data dostępu: 28.05.2017).
- Training*, www.eu-undp-sustain.org/site/blog/coreserctors?tab=output2 (data dostępu: 11.06.2017).
- Umowa między UE a Indonezją w sprawie handlu legalnie pozyskanym drewnem*, www.europarl.europa.eu/EPRS/140757REV1-EU-Indonesia-agreement-on-trade-in-legal-timber-PL.pdf (data dostępu: 27.05.2017).
- The World Factbook*, www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/id.html (data dostępu: 10.05.2017).
- Zrozumieć politykę Unii Europejskiej. Współpraca międzynarodowa i rozwój*, www.europa.eu/european-union/topics/development-cooperation_pl (data dostępu: 13.06.2017).